

67
LV

FACTS

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

ISSN 1725-7050

Troksnis skaitļos

Šis ir pirmais ziņojums Riska novērošanas centra tematisko ziņojumu sērijā, kas veltīta konkrētam riskam, nozarei vai strādājošo grupai. Ziņojuma mērķis ir aprakstīt situāciju Eiropā attiecībā uz strādājošo pakļaušanu trokšņa iedarbībai darbā, noteikt riska grupas un izcelt esošās tendences un potenciālos problemātiskos jautājumus. Šie pasākumi ir daļa no plašāka projekta, kura mērķis ir agrīnā posmā noteikt potenciālās tendences un riska faktorus darbā, lai veicinātu labāku resursu novirzīšanu un nodrošinātu laicīgāku un efektīvāku iejaukšanos.

Pieaugošs skaits strādājošo ir nodarbināti pakalpojumu jomā. Tādēļ ziņojumā ietverta informācija ne tikai par nozarēm, par kurām ir zināms, ka strādājošie ir pakļauti ļoti lielai trokšņa iedarbībai, piemēram, būvniecība, apstrādes rūpniecība vai lauksaimniecība, bet arī par pakalpojumu nozares jomām, piemēram izglītību vai tālruņu centrālēm, kurās pārsvarā strādā sievietes.

Pakļaušana trokšņa iedarbībai

Trokšņa līmenis vēl joprojām regulāri pārsniedz noteikto normu daudzās nozarēs, tādās kā lauksaimniecība, būvniecība, mašīnbūve, pārtikas un dzērienu rūpniecība, kokapstrāde, metālapstrāde vai izklaides nozare.

Visvairāk augsta trokšņa iedarbībai ir pakļauti amatnieki, kvalificēti strādnieki, laukstrādnieki un bruņotie spēki. Atsevišķās nozarēs sievietes var tikt ievērojami pakļautas augstam troksnim. Procentuāli to sieviešu skaits, kas ziņo par pakļaušanu trokšņa iedarbībai, jaunajās dalībvalstīs ir daudz lielāks nekā ES-15. Piemēram,

Čehijā 75 % no trokšņa iedarbībai pakļautajiem strādājošajiem tekstilrūpniecībā ir sievietes, kam seko 50 % sieviešu pārtikas rūpniecībā.

Jaunajās dalībvalstīs nozares ar visaugstāko troksnim pakļauto strādājošo skaitu ir lauksaimniecība un kalnrūpniecība, kam seko apstrādes rūpniecība. Arī šajās nozarēs trokšņa iedarbībai pakļauto strādājošo skaits ir augstāks nekā ES-15.

Izskatās, ka pakļaušana skaļā trokšņa iedarbībai arvien vairāk ietekmē gados jaunākus strādājošos. Saskaņā ar Eiropas Fonda apskatiem nodarbinātie amata mācībās vai citās apmācības programmās vairāk ziņoja par dzirdes problēmām 2000. gadā nekā 1995. gadā. Tādēļ ir jāpievērš īpaša uzmanība gados jaunu strādnieku apmācībai un konkrētāk jāpievēršas viņu veselības problēmām.

Ietekme uz veselību

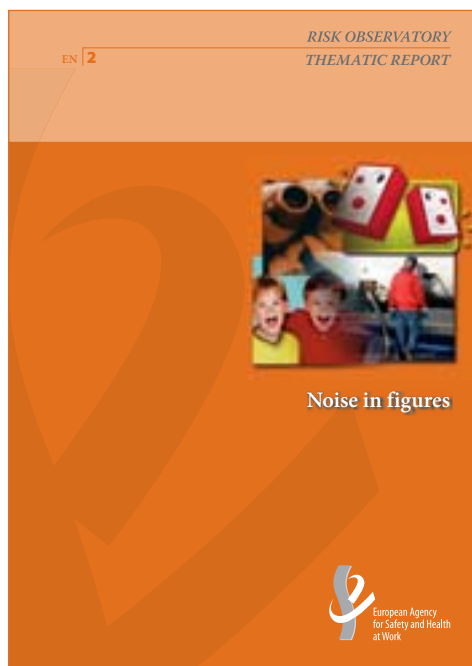
■ Dzirdes zudums

Trokšņa izraisīts dzirdes zudums vēl joprojām ir viena no visizplatītākajām atzītajām arodslimībām. Laikā no 1999. gada līdz 2001. gadam dzirdes zuduma izmaksas (!) veidoja apmēram 10 % no kopējām arodslimību izmaksām. Lai gan ir pieļaujams, ka uzskaitē un informētība varētu būt nepilnīga, jo īpaši attiecībā uz sievietēm, šie skaitļi ir atkarīgi arī no dzirdes zuduma definīcijā piemērotā sliekšņa. Tendences atšķiras atkarībā no valsts un atzīšanas politikas. Piemēram, Vācijā atzīto dzirdes pasliktināšanās gadījumu skaits stabilizējas un pat samazinās.

Nedaudz ir pieaudzis individuāli ziņoto dzirdes problēmu skaits. Saskaņā ar Eiropas apskata rezultātiem (2) 7 % Eiropas strādājošo uzskata, ka darbs ietekmē viņu veselību, radot dzirdes traucējumus. Strādājošie, kuri ziņo par pakļaušanu trokšņa iedarbībai lielā mērā, vairāk ziņo arī par dzirdes problēmām.

■ Tinīts

Trokšņa izraisītu dzirdes zudumu bieži pavada tinīts jeb džinkstēšana ausīs. Informācija par tinītu ir trūcīga. Apvienotajā Karalistē 2003. gadā veiktā izpēte liecina, ka 153 000 vīriešu un 26 000 sieviešu vecumā no 35 līdz 64 gadiem ir nopietnas dzirdes problēmas, ko radījis troksnis darbā, un apmēram 266 000 vīriešu un 84 000 sieviešu ir pastāvīgs tinīts. Turpmāks monitorings varētu palīdzēt novērtēt šīs problēmas apmērus visā Eiropā.

(!) *Costs and funding of occupational diseases in Europe (Arodslimību izmaksas un finansējums Eiropā)*, Eurogip-08-E, 2004. g. augusts; <http://www.eurogip.fr/pdf/Eurogip-08E-cost.pdf>

(2) *European Survey of Working Conditions, ESWC (Eiropas darba apstākļu apsekojums)*.

■ Akustiskais šoks

Akustiskais šoks ir termins, ko lieto, lai aprakstītu fizioloģiskus un psiholoģiskus simptomus, ko persona var izjust, sadzirdot pēkšņu, negaidītu, skaļu troksni telefona radio austiņās vai klausulē. Visvairāk apdraudētie strādājošie ir tālruņu centrāles telefona operatori. Problēma var saasināties, ja tālruņu centrāles ir tik trokšņainas, ka operatoriem ir jāuzgriež skaļuma līmenis augstāk, nekā tas būtu nepieciešams klusākā vietā. Akustiskais šoks tika uzsvērts kā viena no problēmām arī aģentūras ekspertu pārskatos par potenciālajiem fiziskiem riska faktoriem.

■ Kombinētā iedarbība

Dzirdes zudumu var izraisīt vai pastiprināt arī ķīmikāliju lietošana. Zināmi ototoksīni ietver šķīdinātājus, metālus, zāles un smacējošas indīgas vielas. Profesijas, kur strādājošie tiek pakļauti augstam troksnim un bīstamām vielām vai vibrācijai ir poligrāfija, krāsošana, kuģubūve, būvniecība, apstrādes rūpniecība, darbs ar ķīmikālijām, naftu, ādas apstrādes produktiem un mēbeļu ražošana, lauksaimniecība un kalnrūpniecība. Arī metāllietuvēs var pastāvēt kombinēta pakļaušana troksnim, vibrācijai un karstumam. Daudzas no šīm nozarēm ir plašāk izplatītas jaunajās dalībvalstīs nekā ES-15.

■ Troksnis un nelaimes gadījumi

Troksnis ne tikai kaitē strādājošā dzirdei: tas var būt arī nelaimes gadījumu cēlonis, jo traucē sazināties. Strādnieki, kas valkā dzirdes aizsargierīces, var nesadzirdēt mutiskas instrukcijas un akustiskos brīdinājumus. Ir izstrādāti vairāki projekti ar mērķi attīstīt metodes, kā nodrošināt, lai dzirdes aizsargierīču valkāšanas laikā būtu saprotama runa un tiktu uztverti akustiskie signāli. Šajā ziņojumā ir noteikti arī papildu nelaimes gadījumu riska faktori vājdzirdīgiem strādniekiem.

Vairākās dalībvalstīs par troksni kā par problēmu ziņo izglītības sistēmā strādājošie, kā arī problēmas ar balsi ievērojami ietekmē skolotāju darbā neierašanās rādītājus.

Pasaules Veselības organizācijas pamatnorādes iesaka, ka trokšņa līmenim skolu klasēs jābūt 35 dB(A). Trokšņa līmenis skolās reizēm var sasniegt pat 60–80 dB(A) parastās klasēs un pat pārsniegt noteikto trokšņa līmeni mācību vietu skolu darbnīcās un sporta telpās vai teritorijās. Trokšņa līmeņa mērījumi klasēs rāda, ka akustisko apstākļu dēļ ir iespējams saprast mazāk nekā pusi no runas.

Balss nozīmē kā profesijas instrumentam pieaug arī saistībā ar balss izmantošanas tehnoloģiju attīstību un tālruņu centrāļu pieaugošo izplatību, kur balss ir ļoti pieprasīta.

■ Veselības problēmas, kas nav saistītas ar dzirdi

Ir pierādījumi, ka vidēja līmeņa troksnis ietekmē veselību, piemēram, radot problēmas ar balsi, stresu, sirds un asinsvadu slimības un nervu sistēmas traucējumus. Trokšņi zem noteiktā līmeņa var izraisīt ar dzirdi nesaistītas veselības problēmas, ja hroniski traucē miegam un atpūtai, traucē saziņu un runas saprotamību vai traucē veikt darbus, kas prasa augstu uzmanības un koncentrēšanās līmeni.

Profilakse

Ir nepieciešami papildu centieni, lai darbavietās samazinātu troksni. Veiktajos pētījumos par trokšņa kontroles pasākumiem darbavietās tika novērotas daudzas atšķirīgas pieejas, kā arī atklātas dažas efektīvas dzirdes aizsargāšanas programmas. Mazākiem uzņēmumiem bija ļoti ierobežotas trokšņa kontroles procedūras, un tie lielā mērā paļāvās uz personāla aizsardzības aprīkojumu.

Turpmāki uzlabojumi ir nepieciešami arī, lai efektīvi samazinātu trokšņa emisijas līmeni tā izcelsmes vietā. Profesionālās ar augstu trokšņa līmeni darbavietās parasti izmanto dažādus procesus un tehniku. Šajā ziņojumā ir atspoguļoti dažādi profili saistībā ar pakļaušanu iedarbībai trokšņainās nozarēs, tādās kā lauksaimniecība, būvniecība un pārtikas un dzērienu rūpniecība.

Tur, kur ir nepieciešama koncentrēšanās, trokšņa līmenim jābūt zēmam. Ievērojamo samazinājumu var panākt, veicot ar dzirdi saistītus pasākumus. Tādās profesionālās kā veselības aprūpe un izglītība, kā arī rūpniecībā ir pieaudzis darba un administratīvo uzdevumu sarežģītības līmenis. Tādēļ šajā ziņojumā ir ietverti dažādi ieteikumi par trokšņa līmeni birojos, skolās un veselības aprūpes telpās.

Pētniecības vajadzības

Mērķtiecīga pētniecība par atsevišķām profesijām (veselības aprūpe, viesnīcas un restorāni, transports, tālruņu centrāles) palīdzētu noteikt jautājumus, kas jārisina profilakses ietvaros.

Papildu dati ir nepieciešami arī, lai novērtētu:

- pakļaušanu vidēja līmeņa trokšņa iedarbībai;
- kombinētu trokšņa un vibrācijas, trokšņa un ķīmikāliju iedarbību;
- trokšņa ietekmi uz strādājošām grūtniecēm.

Izpēte varētu sniegt atbalstu profilakses centieniem attiecībā uz vājdzirdīgiem strādniekiem un brīdinājumu un signālu uztveršanas traucējumiem.

Plašāka informācija

Pilna informācija par Riska novērošanas centra sniegtajiem rezultātiem ir pieejama šajā tīmekļa vietnē: <http://riskobservatory.osha.europa.eu>

Dati par pakļaušanu trokšņa iedarbībai un dzirdes zudumu, tostarp valstu dati, ir pieejami šajās tīmekļa vietnēs: <http://riskobservatory.osha.europa.eu/noiseexposure/> un <http://riskobservatory.osha.europa.eu/hearingloss/>

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tālrunis: (34-94) 479 43 60; fakss: (34-94) 479 43 83

E-pasts: information@osha.europa.eu

